

Repertorio bibliográfico xeral en torno a Isaac Díaz Pardo

JOSÉ MARÍA CASARIEGO GUERREIRO
Universidade de Santiago de Compostela
Campus de Lugo

1. BIBLIOGRAFÍA PRIMARIA

- 1955 «Monfero», *Galicia Emigrante*, 9, Bos Aires, febreiro, pp. 10-11. (Ed. facsimilar, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 1994).
- 1956 *Unha presa de dibuxos feitos por Isaac Díaz Pardo de xente do seu rueiro*, Bos Aires, Ars Novos, 82 pp. (Carpeta de debuxos asinados polo autor e acompañados dun texto).
- 1956 «El Hospital Real de Santiago de Compostela», *Galicia Emigrante*, 19, Bos Aires, marzo-abril, pp. 12-13. (Ed. facsimilar, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 1994. Ilustración de Moneo Sanz).
- 1956 «La emigración», *Galicia Emigrante*, 23, Bos Aires, agosto-setembro, pp. 11-13. (Ed. facsimilar, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 1994. Publicado baixo o pseudónimo de S. Fernández Ollarnovo).
- 1956 «Noticia sobre el fallecimiento de Álvaro Cebreiro», *Galicia Emigrante*, 25, novembro-diciembre, pp. 24-25. (Ed. facsimilar, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 1994. Ilustracións de Urbano Lugrís, Isaac Díaz Pardo e dun poema de Ramón Cabanillas).
- 1957 *Midas. O ángulo de pedra*, Bos Aires, Editorial Citanía, Colección Mestre Mateo, 86 pp. (Ilustracións de Luís Seoane).
- 1957 «Galicia y la ley del silencio», *Galicia Emigrante*, 27, Bos Aires, marzo-abril, pp. 12-14. (Ed. facsimilar, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 1994. Publicado baixo o pseudónimo de S. Fernández Ollarnovo).
- 1957 «Es urgente un plan económico funcional para Galicia», *Galicia Emigrante*, 27, Bos Aires, marzo-abril, pp. 14-16 e 19. (Ed. facsimilar, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 1994. Publicado baixo o pseudónimo de S. Fernández Ollarnovo).
- 1957 «Galicia, país rico de gente pobre», *Galicia Emigrante*, 29, Bos Aires, xuño-xullo, pp. 17-18. (Ed. facsimilar, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 1994. Publicado baixo o pseudónimo de S. Fernández Ollarnovo).
- 1957 «Economía extractiva en Galicia a favor de intereses extranjeros facilitada por el oportunismo centralista», *Galicia Emigrante*, 32, Bos Aires, decembro-xaneiro de 1958, pp. 8-9 e 11. (Ed. facsimilar, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 1994. Publicado baixo o pseudónimo de S. Fernández Ollarnovo).
- 1958 «Necesidad de una Crítica Económica en Galicia», *Galicia Emigrante*, 33, Bos Aires, febreiro, pp. 20-23. (Ed. facsimilar, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 1994. Publicado baixo o pseudónimo de S. Fernández Ollarnovo).

- 1958 «Galicia y la educación de su pueblo», *Galicia Emigrante*, 35, Bos Aires, xuño-xullo, pp. 22-23 e 32. (Ed. facsimilar, Sada-A Coruña, Ediciós do Castro, 1994. Publicado baixo oseudónimo de S. Fernández Ollarnovo).
- 1958 «Sargadelos y los Caolines Gallegos», *Galicia Emigrante*, 36, Bos Aires, setembro-outubro, pp. 8-10, 28 e 40. (Ed. facsimilar, Sada-A Coruña, Ediciós do Castro, 1994).
- 1958 «La potencia hidroléctrica de Galicia y otras cosas», *Galicia Emigrante*, 36, Bos Aires, setembro-outubro, pp. 19-21. (Ed. facsimilar, Sada-A Coruña, Ediciós do Castro, 1994. Publicado baixo oseudónimo de S. Fernández Ollarnovo).
- 1959 «Inauguraciones y absentismo en Galicia», *Galicia Emigrante*, 37, Bos Aires, maio, pp. 14-15. (Ed. facsimilar, Sada-A Coruña, Ediciós do Castro, 1994. Publicado baixo oseudónimo de S. Fernández Ollarnovo).
- 1962 Ilustracións, en Molinari, Víctor Luis, *El Rumbo en la estrella*, Bos Aires, Follas Novas.
- 1963 «Los determinantes en la obra de Luís Seoane», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 12 de setembro.
- 1964 *El ceramista Arranz y su escuela*, Osedo-A Coruña, Ediciones del Castro. (Contén un apéndice fotográfico de obras de cerámica).
- 1965 *Galicia Hoy*, París, Ruedo Ibérico. (Publicado por Luís Seoane e Isaac Díaz Pardo baixo osseudónimos de Maximino Brocos e Salvador Fernández Ollarnovo, respectivamente).
- 1965 *20 desnudos de Cecilia, la acróbata*, Osedo-La Coruña, Ediciones del Castro. (Debuxos de Isaac Díaz Pardo acompañados dun título).
- 1965 *El escultor Emiliano Barral*, La Coruña, Ediciones del Castro, 29 pp. (Contén traballos de El Marqués de Lozoya, Juan A. Nuño, Mariano Grau e unha nota de prensa anónima da época, así como tamén un apéndice de obras escultóricas).
- 1965 «Picallo quería que o enterrasen no Fiunchedo», *A Nosa Terra*, 508, Bos Aires.
- 1966 «Socios del Centro Gallego», *Clarín*, Bos Aires, 26 de outubro.
- 1966 «¿Centro Gallego o Centro Interprovincial del Noroeste Español?» *Correo de Galicia*, Buenos Aires, 5 de novembro, p. 3.
- 1967 «Galicia aún no ha muerto», *Correo de Galicia*, Buenos Aires, 15 de xaneiro, p.5.
- 1967 «El fracaso de los 'Hombres Prácticos'», *Correo de Galicia*, Buenos Aires, 15 de febreiro.
- 1967 «Charla del arquitecto De Miguel, sobre diseño industrial», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 21 de novembro.
- 1968 «Prólogo», en Seoane, Luís, *Retratos desguello*, Sada-A Coruña, Ediciós do Castro.
- 1968 Ilustracións, en Torres, Xohana, *Un hotel de primeira sobre o río*, Vigo, Galaxia.
- 1969 «En la muerte de Gropius», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 16 de xullo. (Ilustración de Díaz Pardo).
- 1970 *Paco Pixiñas. (Historia dun desleigado contada por il mesmo)*, Sada-A Coruña, Ediciós do Castro, 1ª ed.; 2ª ed., 1998. (Romance de Arístides Silveira, epílogo de Celso Emilio Ferreiro, música de Isidro Maiztegui e debuxos de Díaz Pardo).
- 1970 *A nave espacial. (Historia contada polo cego Zago na que refírense os traballos pasados por Manuela Canle e seu home pra chegar a voar)*, Sada-A Coruña, Ediciós do Castro, 1ª ed.; 2ª ed., 1998. (Música de Ramiro Cartelle e debuxos de Díaz Pardo).
- 1970 *O Marqués de Sargadelos. (Historia contada polo cego Zago onda gábanse as sabencias de Antonio Raimundo Ibáñez na vida e nárranse seus erros e a súa tráxica morte)*, Sada-A Coruña, Ediciós do Castro, 1ª ed.; 2ª ed., 1998. (Música de Ramiro Cartelle e debuxos de Díaz Pardo).

- 1970 «Significado e orixe da palabra restauradora de Sargadelos», *Cuadernos del Laboratorio de Formas de Galicia*, 1, Sada-A Coruña, Edicións do Castro. (Contén traballos de Luís Seoane, Rafael Dieste, Maruja Mayo, etc., e un apéndice fotográfico da fábrica de Sargadelos).
- 1973 Ilustracións, en Rodríguez Yordi, Julio, *Danzas*, A Coruña, Moret.
- 1974 «Seminario de Estudos Galegos», en Cañada, Silverio (ed.), *Gran Enciclopedia Gallega*, t. 28, Gijón-Santiago de Compostela, pp. 115-119.
- 1975 «Castelao, artista», *Cuadernos para el diálogo*, 58, Madrid, pp. 29-32.
- 1976 *Contribución de urgencia al entendimiento de los problemas de arte/industria*, Sada-A Coruña, *Cuadernos del Seminario de Estudios Cerámicos de Sargadelos*, 18, Ediciones del Castro, 40 pp.
- 1976 «Pasaporte para un gallego», *Triunfo*, 692, Madrid, 1 de maio.
- 1977 «Un pouco de historia sobre estas formas», en *Cerámicas articuladas de Silverio Rivas*, Sada-A Coruña, *Cuadernos del Seminario de Estudios Cerámicos de Sargadelos*, 22, Edicións do Castro, pp. 7-11.
- 1977 *O crimen de Londres. (A criada que estrangulou á súa ama pola música)*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 1ª ed.; 2ª ed., 1998. (Debuxos de Díaz Pardo).
- 1977 «Carta aberta a Valentín Paz-Andrade», *Faro de Vigo*, Vigo, 15 de xullo, p. 2.
- 1978 «Las artes plásticas en Galicia», *ON Diseño*, Barcelona, pp. 11-12.
- 1978 «A cerámica e o problema arte / industria», *Galicia. (Realidade económica e conflicto social)*, Banco de Bilbao, pp. 487-498.
- 1978 «Prólogo», en Castro Arines e Díaz Pardo, *La cerámica de Arcadio Blasco*, Sada-A Coruña, *Cuadernos del Seminario de estudios de Sargadelos*, 28, Edicións do Castro, pp. 7-9.
- 1979 «Notas encol dunha peza de cerámica creada por Maside», en De Llano, Pedro (ed.), *Maside, un pintor para unha terra*, Santiago de Compostela, Colexio Oficial de Arquitectos de Galicia. (Contén traballos de Salvador García Bodaño, Carlos García Martínez, Xohán Ledo, etc.).
- 1979 «Notas encol da obra e da personalidade de Luís Seoane», *Grial*, 65, monográfico adicado a Luís Seoane, Vigo, xullo-agosto-setembro, pp. 281-287.
- 1980 «Luís Seoane, Galicia e Sargadelos», *La Región*, Ourense, 31 de maio.
- 1981 «O escudo de Galicia a propósito dun reposteiro que se atopa en Sargadelos», *El Progreso*, Lugo, 8 de xaneiro, p. 10.
- 1981 «José María Moreno Galván na nosa lembranza», *El Progreso*, Lugo, 26 de abril.
- 1981 «Unha lembranza da figura humán de Fermín Penzol», *Grial*, 73, Vigo, xullo-agosto-setembro, pp. 342-344. (Ilustración de Isaac Díaz Pardo).
- 1982 Ilustracións, en Neira Vilas, Xosé, *O ciclo do neno*, Madrid, Akal, 3ª ed. (Contén *Memoorias dun neno labrego, Cartas a Lelo e Aqueles anos do Moncho*).
- 1982 «Unhas notas de Isaac Díaz Pardo xustificando algunhas das ilustracións do texto e elas mesmas como ilustración», en Díaz Fernández, Xerardo, *Os que non morreron*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, Documentos para a historia contemporánea de Galicia, 1ª ed.; 2ª ed., 1985. (Prólogo de Carlos Sixirei e epílogo de Díaz Pardo).
- 1983 «Una novela, el consumismo, el desarrollismo y las expectativas autonómicas de Galicia», *El Progreso*, Lugo, 18 de abril.
- 1982 «La capitalidad de Galicia», *El Progreso*, Lugo, 23 de xuño, p. 27. (Ilustración de Isaac Díaz Pardo).
- 1982 «Ramón Otero Pedrayo y el ‘Seminario de Estudos Galegos’», *El Progreso*, Lugo, 21 de novembro.

- 1982 «Ramón Otero Pedrayo y el Seminario de Estudos Galegos (y II)», *El Progreso*, Lugo, 28 de novembro.
- 1982 «Lembranzas de Rafael Dieste», *Grial*, 78, Vigo, novembro-décembro, pp. 485-488.
- 1983 «Carta aberta a García Sabell», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 13 de xaneiro, p. 3.
- 1983 «Olladas dende o atallo o camiño dos mortos», *El Progreso*, Lugo, 2 de agosto, p. 23.
- 1984 «Reflexión encol dunha posible escola de artes pra Galicia», en *1º Seminario galego de arte/industria*, Sada-A Coruña, Seminario de Estudos Galegos, Edicións do Castro, pp. 151-155. (Contén traballos de Antonio Fernández Alba, Alberto Basanta Ramos, Carlos Meijide Calvo, etc.).
- 1984 «O retorno de Castelao: Todos debemos ir a Labacolla», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 25 de xuño, pp. 3 e 37.
- 1985 *Castelao*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 1ª ed.; 2ª ed., 1998. (Debuxos de Díaz Pardo).
- 1985 Ilustracións, en Blanco-Amor, Eduardo, *Xente ao lonxe*, Vigo, Galaxia, 4ª ed.
- 1985 Ilustracións, en Neira Vilas, Xosé, *Memorias dun neno labrego*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 13ª ed.
- 1985 Ilustracións, en Neira Vilas, Xosé, *Querido Tomás*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 3ª ed.
- 1985 «O significado da vida e da obra», *A Nosa Terra*, Extra 4, monográfico adicado a Castelao, Vigo, pp. 17-18.
- 1985 «Olladas dende o Atallo ao camiño dos mortos. O folclore ou o saber do pobo», *El Progreso*, Lugo, 8 de febreiro, p. 10. (Ilustracións de Castelao).
- 1985 «Olladas dende o Atallo o camiño dos mortos. O deseño e o folclore», *El Progreso*, Lugo, 20 de febreiro, p. 8.
- 1985 «Relembrando a Salvador Espriu no seu pasamento», *El Progreso*, Lugo, 10 de marzo.
- 1986 «Castelao, político», *A Nosa Terra*, Extra 5/6, monográfico adicado a Castelao, Vigo, pp. 7-10.
- 1986 «Castelao, artista», *Anthropos*, 65, Barcelona, pp. 31-33. (Ilustracións de Castelao).
- 1986 «Nunca la abstención. El dilema del referéndum», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 10 de marzo, pp. 3 e 44.
- 1986 «Lembrando a Antonio Baltar, exiliado», *El Correo Gallego, Figuras de la Universidad de Compostela*, Santiago de Compostela, 5 de xullo, pp. 29-30. (Ilustración de Isaac Díaz Pardo).
- 1986 «O descoñecido protagonista dun antecedente histórico», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 20 de xuño, p. 25. (Ilustración de Isaac Díaz Pardo).
- 1986 «V Cabodano de Rafael Dieste», *Luzes de Galiza*, 4, *Suplemento*, A Coruña, outono, pp. 1-2.
- 1986 «Olvidar la guerra civil», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 4 de decembro.
- 1986 «¿Seremos capaces na Coruña de rescatar a Granell?», *La Voz de Galicia, Cuaderno de Cultura*, A Coruña, 11 de decembro. (Ilustracións de Granell e Xoán Piñón).
- 1987 «A obra plástica de Granell», en Molina, César Antonio (ed. lit.), *E. Granell (Exposición antolóxica del Palacio Municipal de Exposiciones Kiosko Alfonso)*, La Coruña, Ayuntamiento de La Coruña, pp. 57-61.
- 1987 *Galicia Hoy y el resto del mundo (Neo-mozárabes y neo-mudéjares a cien años del nacimiento de Castelao y a cincuenta años del comienzo de la guerra civil española)*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, Documentos para a historia contemporánea de Galicia, 1ª ed.; 2ª ed., 1990, 257 pp. (Apéndices de Francisco Fernández del Riego sobre «A cultura do exilio» e de Alberto Vilanova sobre «Los exiliados gallegos»).

- 1987 «Nota limiar», en *Rememoración de José Martínez, fundador de Ruedo Ibérico*, Sada-A Coruña, *Cuadernos do Seminario de Sargadelos*, 49, Edicións do Castro, pp. 5-12.
- 1987 *Tradición e futuro*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 28 pp. (Catálogo informativo das empresas de Sargadelos. Publicado baixo o anonimato).
- 1987 «Testimonio de Isaac Díaz Pardo, que contaba entónces menos de 16 anos, de los primeiros momentos del alzamiento en Santiago de Compostela», en Fernández, Carlos, *El alzamiento nacional de 1936 en Galicia*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, Documentos para a historia contemporánea de Galicia, 4ª ed., pp. 395-401.
- 1987 «Limiar», en Sixirei, Carlos, *Alfredo Somoza. Encadramento histórico dunha figura esquecida do galeguismo*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, Documentos para a historia contemporánea de Galicia, pp. 7-8.
- 1987 «Problemas do noso tempo», *Luzes de Galiza*, 5-6, A Coruña, p. 30.
- 1987 «El significado fundamental de Castelao», *Crónica* 3, xaneiro, p. 3.
- 1987 «Olladas dende o Atallo ao Camiño dos Mortos. Os incendios forestais e outras cousas», *Faro de Vigo*, Vigo, 26 de abril.
- 1987 «Granell e o anxo desmemorizador da nosa existencia», *Faro de Vigo*, Vigo, 3 de maio.
- 1987 «Olladas dende o Atallo ao Camiño dos Mortos. Os recursos mineiros de Galicia», *Faro de Vigo*, Vigo, 16 de maio.
- 1987 «Olladas dende o Atallo ao Camiño dos Mortos. Os concellos rurais galegos», *Faro de Vigo*, Vigo, 17 de maio.
- 1987 «A cultura culta e a cultura popular», *Faro de Vigo*, Vigo, 24 de maio.
- 1987 «Olladas dende o Atallo ao Camiño dos Mortos. El fantasma del paro», *Faro de Vigo*, Vigo, 30 de maio.
- 1987 «Olladas dende o Atallo ao Camiño dos Mortos. Más sobre los fantasmas que rodean al paro (I)», *Faro de Vigo*, Vigo, 10 de xuño.
- 1987 «Olladas dende o Atallo ao Camiño dos Mortos. Más sobre los fantasmas que rodean al paro (y II)», *Faro de Vigo*, Vigo, 11 de xuño.
- 1987 «Olladas dende o Atallo ao Camiño dos Mortos. Os municipios galegos renovados», *Faro de Vigo*, Vigo, 14 de xuño.
- 1987 «Olladas dende o Atallo ao Camiño dos Mortos. A Real Academia Galega (I)», *Faro de Vigo*, Vigo, 27 de xuño.
- 1987 «Olladas dende o Atallo ao Camiño dos Mortos. A Real Academia Galega (II)», *Faro de Vigo*, Vigo, 28 de xuño.
- 1987 «Olladas dende o Atallo ao Camiño dos Mortos. A Real Academia Galega (III)», *Faro de Vigo*, Vigo, 1 de xullo.
- 1987 «Caridad Mateo e a guerra civil», *Faro de Vigo*, Vigo, 2 de agosto.
- 1987 «Táboa redonda. Na morte do meirense Abreira», *El Progreso*, Lugo, 24 de outubro.
- 1987 «¿Preto ou perto?», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 27 de outubro.
- 1987 «Galicia, un país digno de mejor suerte», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 7 de novembro.
- 1987 *Tomás Barros (Mostra da súa obra plástica, cun complemento gráfico-bibliográfico e documental)*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, Museo Galego de Arte Contemporánea «Carlos Maside», decembro, 18 pp.
- 1988 «Algúns recordos relacionados co Teatro Principal», en Sáenz Cosculluela *et alii.*, *Teatro Principal*, Santiago de Compostela, Concello de Santiago, pp. 66-71. (Contén traballos de Alfredo Conde Cid, Xerardo Estévez, Antonio Fraguas, etc.).
- 1989 «Relembanzas de Celso Emilio Ferreiro», en Abuín Duro, Marcelino (coord.), *Celso Emilio Ferreiro*, Santiago de Compostela, Fundación Celso Emilio Ferreiro, pp. 107-110. (Contén traballos de X. Luís Cabo, Manuel Aían Díaz, Xosé Luís Méndez Ferrín, etc.).

- 1989 «O significado da obra e da vida de Luís Seoane», en Díaz Pardo, Isaac (coord.), *Luis Seoane (Mostra antolóxica)*, A Coruña, Consellería de Cultura, pp. 33-56.
- 1989 «Antonio Raimundo Ibáñez. Breve semblanza de un pionero», *Papeles de Economía Española*, 39, pp. 530-534.
- 1989 «Sobre la huelga del 14-D», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 5 de xaneiro.
- 1989 «Bloc de Notas. Del viejo adefesio del Obelisco coruñés al nuevo despropósito de una celulosa en Fazouro», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 8 de xaneiro, p. 106.
- 1989 «De sol a sol. A sede do Seminario de Estudos Galegos que se foi dela o Parlamento», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 12 de marzo.
- 1990 «Galiza ten unha historia», en *O movemento renovador da arte galega no Museo de Arte Contemporánea «Carlos Maside» do Castro de Samoedo*, Sada-A Coruña, Edición do Castro, pp. 5-8. (Publicado baixo o anonimato).
- 1990 «Justificación del distintivo que hice para el IV centenario de María Pita», en *Memoria Centenario María Pita 1589-1989*, A Coruña, Concello da Coruña, p. 8.
- 1990 «De sol a sol. A cerimonia da confusión no multiplicador», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 21 de abril.
- 1990 «De sol a sol. Outras contradicións e atrancos», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 22 de abril.
- 1990 «Democracia, Naseiro e valedor do povo», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 26 de maio.
- 1990 «A derrota de Galicia», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 3 de xullo.
- 1990 «Puntualizacións a esa estadística forestal», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 10 de xullo.
- 1990 «O que non sabe é como o que non ve», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 23 de agosto.
- 1991 Ilustracións, en Blanco-Amor, Eduardo, *A esmorga*, Vigo, Galaxia, 6ª ed.
- 1991 «Laxeiro», en Rodríguez Ruibal, Euloxio (ed.), *Homenaxe a Laxeiro de escritores e artistas de Galicia*, Santiago de Compostela, Galería de Arte Citania. (Contén traballos de Xosé Agrelo, Xoaquín Agulla, Xavier Alcalá, etc.).
- 1991 «Significación de la vida y de la obra de Luís Seoane», en De la Fuente, Félix (coord.), *Luis Seoane (1910-1979)*, A Coruña, Museo de Bellas Artes, pp. 15-25. (Contén traballos de Juan Manuel Bonet, Luís Rei Nuñez, Andrés Trapiello, etc.).
- 1991 «As orixes do deseño en Galicia», en Corredoira, Pilar (coord.), *Galicia: tradición e deseño (catálogo dunha exposición)*, A Coruña, Xunta de Galicia, pp. 19-32.
- 1991 «Les origenes du design en Galice», en Corredoira, Pilar (coord.), *Galicie: tradition et design*, A Coruña, Xunta de Galicia, pp. 13-16.
- 1991 «Ramón Piñeiro e o Instituto Galego de Información», *Galicia en Madrid (Revista de Letras y Artes Galaico-Hispánicas)*, 38, Madrid, Grupalma, pp. 26-27.
- 1991 «¿Artesanía e deseño?», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 17 de marzo, p. 11.
- 1991 «Eso de la cultura...», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 1 de abril, p. 6.
- 1991 «La cultura de la basura», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 9 de abril.
- 1991 «No pasamento de Benito Ferreiro», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 11 de abril.
- 1991 «Lois Tobío Fernández, premio Trasalba 1991, foi redactor do primeiro anteproxecto do Estatuto de Galicia no ano 1931», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 2 de maio, p. 68. (Ilustracións de Castelao e Díaz Pardo).
- 1991 «O Concello de Compostela logo das eleccións do 26 de maio», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 11 de xuño.
- 1991 «Na brétema, Santiago», *El Progreso*, Lugo, 25 de xullo, p. 34. (Ilustracións de Luís Seoane).
- 1991 «Ricard Salvat e o teatro galego», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 27 de outubro.
- 1991 «Notas encol da Universidade galega», *Eco (Revista de Arco Atlántico)*, 6, Santiago de Compostela, outubro, p. 23.

- 1991 «Envío a Alfredo Conde», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 27 de novembro.
- 1991 «A manipulación da Historia. Envío cordial a Carlos Casares», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 3 de decembro.
- 1991 «A manipulación da Historia. Envío a Siro, con retintín...», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 8 de decembro.
- 1992 «Eu tiña vocación de andar a pintar cadros...», en Corredoira, Pilar (coord.), *Alén-Mar (A creatividade galega no novo mundo)*, Santiago de Compostela, Mosteiro de San Martiño Pinario.
- 1992 «Exiliados gallegos en América», en Rodríguez Galdo, Mª Xosé (dir.), *Galicia & América*, Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega, pp. 192-199.
- 1992 «Reflexións sobre os museos», en *Coloquios Galegos de Museos*, Galicia, Consello Galego de Museos, pp. 259-262.
- 1992 «Empresa e país», *Análise Empresarial (Revista de Economía)*, 14, Vigo, Uniproeditorial, pp. 7-9.
- 1992 «Nota limiar», en Álvarez, Santiago, *Osorio-Tafall. Su personalidad, aportación a la historia*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, Documentos para a historia contemporánea de Galicia, pp. 7-14.
- 1992 «Prólogo», en Vizoso, Xosé e Aneiros, Manuel, *Tarot/Vizoso, Aneiros*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, pp. 5-9.
- 1992 «Na derradeira viaxe de Emilio González López», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 3 de xaneiro.
- 1992 «Cousas do noso tempo nos nosos eidos», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 7 de febreiro.
- 1992 «As raíces do paro e as amas de cría do caciquismo», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 31 de marzo.
- 1992 «Os premios e as inxusticias», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 4 de abril, p. 29.
- 1992 «Feira en Camariñas», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 5 de maio.
- 1992 «Empresa e país. Envío a Carlos Luís Rodríguez», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 1 de xuño, p. 26.
- 1992 «O Camiño Francés e outras pedras», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 5 de xullo.
- 1992 «O mestre Xosé Filgueira Valverde», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 14 de xullo.
- 1992 «I + D: Investigación e desenvolvemento», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 2 de agosto.
- 1992 «Os plans forestais e outros espécimes», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 23 de agosto.
- 1992 «O deseño como factor de desenvolvemento», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 30 de agosto.
- 1992 «As cimenteiras xa non son galegas», *Adiante (Confederación Xeral dos Traballadores Galegos)*, Vigo, CXTG-Intersindical, setembro, p. 5.
- 1992 «O deseño destructor de Galicia», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 6 de setembro, p. 33.
- 1992 «Unha máquina ben deseñada», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 23 de setembro.
- 1992 «Deseño de pazo para a Presidencia do Goberno galego», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 30 de setembro, p. 20.
- 1992 «¿Rediseñar un Partido Galeguista?», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 4 de outubro. (Ilustración de Siro).
- 1992 «Defendendo a Ramón Piñeiro», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 18 de outubro.
- 1992 «O Ministerio de Defensa e Sargadelos», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 25 de outubro.
- 1992 «Galegos na escaleira. Francisco Vázquez Vázquez», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 25 de outubro, p. 26. (Ilustración de Xurxo Lobato).
- 1992 «Fintas inaugurais e coroas funerarias», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 3 de novembro.
- 1992 «Encol dun Estado Federal», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 14 de novembro, p. 25.

- 1992 «O paradeiro dos orixinais do histórico *Album Nós*», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 24 de novembro, p. 25.
- 1992 «¿Que é iso da crise económica?», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 6 de decembro.
- 1992 «A cerimonia da confusión», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 22 de decembro.
- 1993 *Presencias galegas na arte dos nosos días*, Ourense, Fundación Otero Pedrayo, 95 pp.
- 1993 «Memoria de Blanco Amor», en Cid Cabido, Xosé (coord.), *Eduardo Blanco Amor (1897-1979). Unha fotobiografía*. Vigo, Edicións Xerais de Galicia, Edición Especial para o Día das Letras Galegas 1993, pp. 9-17. (Contén traballos de Antonio Pérez-Prado, Luis Pérez Rodríguez, etc.).
- 1993 «Ramón Piñeiro e o Instituto Galego de Información», en Mourelle de Lema, Manuel (ed. lit.), *Ramón Piñeiro y su circunstancia*, Madrid, Grugalma, Colección «Aula Abierta 3», pp. 47-50. (Contén traballos de José Luis Barreiro Rivas, Mariano Dónega Rozas, etc.).
- 1993 «Limiar», en Xiz, Xulio (coord), *Ultreia, Poesía Pintura*, Lugo, Deputación Provincial. (Contén traballos de Laxeiro, Fernando Arenaz, Luz Darriba, etc.).
- 1993 «A miña interpretación de Santiago de Compostela», en Perozo, Xosé A. (coord.), *Voces en Compostela*, Santiago de Compostela, Consorcio da Cidade, pp. 50-54. (Ilustración de Xulio Maside).
- 1993 «Relembrándoo 'no río do tempo'», en Dónega, Mariano *et alii.*, *Rolda de amigos derredor de Francisco Fernández del Riego*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, pp. 13-15. (Contén traballos de Mariano Dónega, Benxamín Casal, etc.).
- 1993 «Xustificación», en Blanco Amor, Eduardo, *Proceso en Jacobusland*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, pp. 3-7.
- 1993 «Prólogo», en Díaz Pardo, Isaac *et alii.*, *Arte e solidariedade (Sala de Arte Hotel Araguaney)*, Santiago de Compostela, Xunta de Galicia, pp. 7-9. (Contén traballos de Marisa Sobrino Manzanares, Ildefonso Sánchez Mera, Juan José Moralejo, etc.).
- 1993 «Encol da edición crítica do *Sempre en Galiza*», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 5 de xaneiro, p. 28.
- 1993 «Mar Exeo, que non se repita o mal», *Diario 16 de Galicia*, Santiago de Compostela, 13 de xaneiro.
- 1993 «Máis sobre o *Sempre en Galiza*», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 20 de xaneiro.
- 1993 «Unha cea con Otero Pedrayo», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 4 de febreiro, p. 24.
- 1993 «Un problema da lingua visto por un que non é filólogo», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 14 de febreiro.
- 1993 «No umbral das próximas eleccións», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 21 de febreiro.
- 1993 «Xesús Carro na lembranza dun conservador libertario», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 24 de febreiro, p. 30.
- 1993 «A Alfonso Guerra falando o paro», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 16 de marzo, p. 24.
- 1993 «O fin do exilio, según Diego Bernal», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 25 de marzo, p. 28.
- 1993 «Galegos na escaleira. Manuel Colmeiro», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 28 de marzo. (Ilustración de Xurxo Lobato).
- 1993 «Falla de patriotismo», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 9 de abril.
- 1993 «Ollando as cousas a rentes do chan», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 16 de abril, p. 31.
- 1993 «Crise e deseño», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 18 de abril.
- 1993 «Xosé Rubia Barcia en Santiago», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 20 de abril.
- 1993 «Con Felipe González nesta vez», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 9 de maio.
- 1993 «O compromiso do autor coas ideas do seu tempo», *La Voz de Galicia. Especial Día das Letras Galegas*, A Coruña, 17 de maio, p. 4. (Ilustración de Xoán G.).

- 1993 «Propaganda electoral subliminal», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 25 de maio, p. 26. (Ilustración dunha cantiga popular).
- 1993 «¿Qué socialismo es posible hoy?», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 8 de xuño, p. 26.
- 1993 «Precisións sobre Sebastián González-García Paz», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 15 de xullo.
- 1993 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Eugenio F. Granell», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 15 de agosto.
- 1993 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Capitalismo e mercado libre», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 22 de agosto, p. 26.
- 1993 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. As dereitas, as esquerdas e a semántica», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 29 de agosto.
- 1993 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Arte, ciencia e técnica», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 6 de setembro, p. 26.
- 1993 «IRPF, liberdade e verdade», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 19 de setembro, p. 30.
- 1993 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. A utopía da miña insatisfacción», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 12 de outubro.
- 1993 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Envío a Fraga no seu éxito, e a Beiras no que lle corresponde», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 26 de outubro, p. 29.
- 1993 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Unha asignatura pendente», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 1 de novembro, p. 14.
- 1993 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. O fío da historia», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 7 de novembro.
- 1993 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Nós, os conservadores libertarios», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 23 de novembro, p. 27.
- 1993 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Paro, folga e investidura», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 5 de decembro.
- 1993 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Un contradictor no Camiño de Santiago», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 18 de decembro.
- 1993 «Unha visión demoledora do 1993», *El Correo Gallego*, *El Correo del Año*, Santiago de Compostela, 26 de decembro.
- 1994 «Recordando a mi maestro de escuela, don Xosé Teixeira», en Teófilo Piñeiro, José Luis (coord.), *La convivencia social en el Xacobeo 93*, Santiago de Compostela, Consellería de Cultura, pp. 44-46. (Contén traballos de Carlos J. Crespo, Pérez Vilariño, Cora Rodríguez, etc.).
- 1994 «Nós, os conservadores libertarios», *Luzes de Galiza*, 25, A Coruña, p. 19.
- 1994 «A Casa Lusguía de Neira Vilas, obra de César Portela», *Obradoiro (Revista de Arquitectura)*, 23, p. 84. (Ilustracións de César Portela).
- 1994 Textos de Isaac Díaz pardo..., en Cid Cabido, Xosé (coord.), *Seoane (1910-1979). Unha fotobiografía*, Vigo, edicións Xerais de Galicia, Edición especial para o Día das Letras Galegas 1994. (Contén traballos de Xosé Neira Vilas, Xavier Seoane, Xosé Luís Axeitos, etc.).
- 1994 «Notas soltas sobre Luís Seoane», *Ferrol Análisis*, 6, Ferrol, pp. 88-91.
- 1994 «Prólogo», en Seijas, María Otilia, *Egida*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, pp. 7-12.
- 1994 «Luís Seoane e os emprendementos recuperadores da memoria histórica de Galiza», en Alonso Montero, Xesús (coord.), *Luís Seoane (Día das Letras Galegas)*, Santiago de Compostela, Xunta de Galicia, pp. 47-57. (Contén traballos de Xesús Alonso Montero, Victoria Ruiz de Ojeda, Francisco Fernández del Riego, etc.).

- 1994 «Relembanzas de Luís Seoane», en Díaz Pardo, Isaac *et alii.*, *4 notas sobre Luís Seoane*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, *Cuadernos del Laboratorio de Formas de Galicia*, 7, pp. 9-14. (Contén traballos de Rosa Uria Santos, Ricardo Palmás, Isaac Díaz Pardo e Xosé Díaz e un apéndice fotográfico).
- 1994 «Polo ano 73, o Alcalde da Coruña...», en Romero, Xosé Luís (coord.), *A figura de Luís Seoane no concello de Oleiros*, A Coruña, Concello de Oleiros, pp. 5-7.
- 1994 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Un tempo de números anacrónicos», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 4 de xaneiro, p. 24.
- 1994 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Notas sobre un xornal en galego», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 7 de xaneiro, p. 24.
- 1994 «A folga e os postos de traballo», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 9 de febreiro.
- 1994 «Saber por dónde venimos», *Economía y Finanzas*, 3, marzo de 1994.
- 1994 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Unha lanza por Karina Fálagan», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 10 de abril.
- 1994 «A sombra do Seminario de Estudos Galegos», *O Correo Galego, Suplemento nº 100*, Santiago de Compostela, 16 de de abril, p. 74.
- 1994 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. A pretensión do 'economicismo'», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 20 de abril, p. 26.
- 1994 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Unha feixe de contradicións», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 21 de xuño.
- 1994 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Na rúa Ramón Piñeiro», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 12 de xullo, p. 28.
- 1994 «1995, o ano de Rafael Dieste», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 26 de xullo, p. 25. (Ilustracións de Rafael Dieste).
- 1994 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. O estado de benestar e a violencia», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 13 de setembro.
- 1994 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. O deseño na Galiza», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 20 de setembro.
- 1994 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. ¿Todo vai ben?», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 30 de decembro, p. 20.
- 1994 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. O do leite e as mamadeiras artificiais», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 22 de novembro, p. 22.
- 1994 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. A historia pode repetirse», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 2 de decembro.
- 1995 «O significado dos álbumes de guerra de Castela», en *Galicia mártir, Atila en Galicia, Milicianos; estampas por Castela*, Vigo, Edicións A Nosa Terra.
- 1995 «La dinámica histórica que condicionó el arte del gallego Ángel Botello», en Miranda, José David *et alii.*, *Botello: exposición antológica*, Vigo, Centro Cultural Caixa Vigo, pp. 35-38. (Contén traballos de José David Miranda, Marimar Benítez, etc.).
- 1995 «Rafael Dieste e a arte galega», en Casas, Arturo (coord.), *Tentativas sobre Dieste*, Santiago de Compostela, Sotelo Blanco, pp. 79-82. (Contén traballos de Xoán González-Millán, Anxo Tarrío Varela, etc.).
- 1995 «Lembranzas de Rafael Dieste», en García-Sabell, Domingo *et alii.*, *Rafael Dieste. Un creador total*, Vigo, Galaxia, pp. 113-115. (Contén traballos de Domingo García-Sabell, Carlos Gurméndez, Ricardo Carballo Calero, etc.).
- 1995 Ilustracións, en Dieste, Rafael, *A fiestra valdeira*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 6ª ed.
- 1995 Ilustracións, en Maleval, Mª do Amparo Tavares, *Retratos de Eva no imaginario ibérico*, Santiago de Compostela, Laidvento.

- 1995 «Francisco Vázquez Vázquez», en Lobato, Xurxo (coord.), *Galegos na escaleira*, A Coruña, Fundación Caixa Galicia, p. 142.
- 1995 «Notas sobre antropoloxía», *Raigame*, 1, Ourense, pp. 93-97. (Ilustracións de Isaac Díaz Pardo).
- 1995 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. A deformación profesional e a xusticia como exercicio rendado», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 25 de xaneiro.
- 1995 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Unha lanza por Rafael Vera», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 23 de febreiro.
- 1995 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Fraga, unha de cal e outra de area», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 4 de marzo.
- 1995 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Comunicación e información», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 14 de abril, p. 23.
- 1995 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Etioloxía dos incendios forestais», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 21 de abril, p. 28.
- 1995 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Máis sobre incendios forestais», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 9 de maio.
- 1995 «Unha teoría dos valores universais», *La Voz de Galicia, Especial Día das Letras Galegas*, A Coruña, 17 de maio, p. 15.
- 1995 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Recordando a Serra, García Vargas e Manglano», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 8 de xullo.
- 1995 «Tribuna. Unha exposición en Sargadelos», *El Progreso*, Lugo, 24 de agosto.
- 1995 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. La restauración de Sargadelos», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 2 de setembro.
- 1995 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. As contradicións dos que pretendemos causas xustas», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 9 de setembro.
- 1995 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. O paro e o futuro dos sectores primario e industrial», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 19 de setembro, p. 28.
- 1995 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. O Quinto Centenario da Universidade de Santiago», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 4 de outubro.
- 1995 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Panorama dende a ponte», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 4 de novembro.
- 1996 «Iconografía do peregrino con motivo dunha escultura de María Carretero», en Carretero, María (coord.), *Homenaje al peregrino*, Lugo, Diputación Provincial de Lugo, pp. 66-67. (Contén traballos de Julián Gállego, Fernando Castro Flórez, etc.).
- 1996 Ilustracións, en Conde, Alfredo, *A gaiola*, Santiago de Compostela, Litor.
- 1996 «Xustificación», en Pérez Lapique, Patricia, *As columnas de Excelso Expósito*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, pp. 5-6.
- 1996 «O compromiso e a universalidade na obra de Rafael Dieste», en Axeitos, Xosé Luís (coord.), *Actas do Congreso de Rafael Dieste*, A Coruña, Xunta de Galicia, pp. 45-46. (Contén traballos de Xosé Luís Axeitos, Carlos Gurméndez, L. Rei Núñez, etc.).
- 1996 «Unha lembranza relacionada con Xaime Isla», en Agís Villaverde, Marcelino *et alii.*, *Homenaxe a Xaime Isla Couto*, Vigo, Galaxia, pp. 87-89. (Contén traballos de Marcelino Agís Villaverde, Álvarez Gándara, Carlos Baliñas, etc.).
- 1996 «Notas sobre a vida e a obra de Laxeiro», en Toba Barrientos, Marina (coord.), *Laxeiro (Catálogo da exposición)*, Santiago de Compostela, Xunta de Galicia, pp. 27-28.
- 1996 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Por que desapareceu o Partido Galeguista», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 10 de xaneiro.
- 1996 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. As propostas para reducir o paro», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 29 de febreiro, p. 33.

- 1996 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Anotacións ó fío da política», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 28 de marzo, p. 24.
- 1996 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. A baralla dos partidos estatais», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 12 de abril, p. 34.
- 1996 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. A nosa desaxustada realidade», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 8 de maio.
- 1996 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. A visita do presidente portugués», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 26 de maio.
- 1996 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Francisco Vázquez e Manuel Fraga», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 23 de xuño.
- 1996 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Gastronomía de Galicia», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 3 de setembro, p. 31.
- 1996 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Relembanza no 17 de agosto», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 15 de setembro.
- 1996 «Unha nova rotativa: a cor na Galiza», *El Progreso*, Lugo, 12 de outubro, p. 45.
- 1996 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Os brigadistas internacionais», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 13 de novembro.
- 1996 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. A recuperación da biblioteca de Díaz Rozas», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 1 de decembro, p. 33.
- 1997 «Valentín Paz-Andrade e a marxinação de Galicia», en Calvo, Tucho, *O legado xornalístico de Valentín Paz-Andrade*, A Coruña, Biblioteca Gallega, La Voz de Galicia, pp. 112-115.
- 1997 «Consideracións sobre o compromiso das artes en xeral, e tamén na Galiza, con motivo dunha mostra antolóxica da obra do pintor Xaime Quessada», en Gómez Alén, José (coord.), *Arte e compromiso (1962-1997)*, Santiago de Compostela, Fundación 10 de marzo, pp. 101-104.
- 1997 «O significado social, económico e político de Valentín Paz-Andrade a través dun epistolario», (con colaboración de Charo Portela), en *Epistolario* de Valentín Paz-Andrade. Edición de Charo Portela Yáñez e Isaac Díaz Pardo, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, Documentos para a historia contemporánea de Galicia, pp. 9-17.
- 1997 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. A deformación profesional e as marionetas do destino», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 3 de xaneiro.
- 1997 «Teatro do mundo. Xosé Neira Vilas», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 19 de xaneiro. (Ilustración de Xosé Freixanes).
- 1997 «A destruíción da Galiza», *Galicia Autónoma*, febreiro de 1997. (Ilustración de Eduardo Guerra Cal).
- 1997 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. O feito diferencial e a historia fanada de Galiza», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 13 de febreiro.
- 1997 «Tribuna. Notas para refresca-la memoria sobre Sargadelos», *El Progreso*, Lugo, 19 de xuño, p. 10.
- 1997 «Voces de la sociedad. Chatas da democracia participativa», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 1 de outubro, p. 63.
- 1998 «Castelao», en Del Pulgar Sabín, Carlos (coord.), *Artistas Galegos. Pintores (vanguardia histórica)*, t. 6, Vigo, Nova Galicia Edicións, pp. 31-66. (Ilustracións de Castelao).
- 1998 «Confesións dun conservador/libertario inconformista e descrido», *Unión Libre. (Cader nos de vida e culturas)*, 3, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, pp. 121-139. (Ilustracións de Isaac Díaz Pardo).
- 1998 «Devolver o expoliado. O Museo de Pontevedra e o Instituto Sarmiento, entre os depositarios», *Tempos Novos*, 9, Santiago de Compostela, pp. 35-39.

- 1998 «Francisco Fernández del Riego e a Real Academia Galega», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 8 de xaneiro, p. 68.
- 1998 «A venda de Alúmina-Aluminio», *La Voz de Galicia, El Estado en venta*, A Coruña, 7 de febreiro, p. 69.
- 1998 «O meu maio do 68. Dúas mulleres», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 2 de maio.
- 1998 «A derradeira testemuña da reivindicación da autonomía», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 7 de agosto.
- 1998 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. A 'Declaración de Barcelona'», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 4 de setembro, p. 4.
- 1998 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Dous socialistas na cadea», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 21 de setembro.
- 1998 «Un experimento parateatral. Os carteis de cego», *Raigame*, 7, Ourense, novembro, pp. 6-19. (Ilustracións de Díaz Pardo).
- 1998 «Valentín Paz-Andrade e a constitución de 1978», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 2 de decembro.
- 1998 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Xerardo Estévez e Compostela», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 31 de decembro.
- 1999 «Relembrazas arredor de Arturo Cuadrado», *Ferrol Análisis*, 14, Ferrol, pp. 102-103.
- 1999 «Unha fotografía na que hai un libro, como homenaxe a Enrique Molist», en Arias Rodríguez, Mª Alicia e Mendiri Ruiz de Alda, Paula (coords.), *Liber. De libros y libertades*, A Coruña, Universidade da Coruña, p. 39. (Contén traballos de Behrens, Juan Luis Dalda, Fernández Entralgo, etc.).
- 1999 «Limiar», en Santos Alfonso, Alfonso, *La sublevación militar de 1936 en Lugo*, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, Documentos para a historia contemporánea de Galicia, pp. 7-8.
- 1999 «Os periodistas que padeceron a historia», en Barreiro Fernández, Xosé R. (coord.), *Roberto Blanco Torres. Vida e obra (Actas das Xornadas de Cuntis)*, Vigo, Edicións Xerais de Galicia, pp. 35-37.
- 1999 «Castelao e a arte», en Ferreiro, Manuel e Freixeiro Mato, Xosé Ramón (eds.), *Actas do Simposio sobre Castelao na Galiza do século XX*, Sada-A Coruña, Universidade da Coruña-O Castro (Sada), pp. 147-153.
- 1999 «Presencia de Xesús Alonso Montero», en Álvarez, Rosario e Vilavedra, Dolores (coords.), *Cinguidos por unha arela común: homenaxe ó profesor Xesús Alonso Montero*, vol. 1, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago, pp. 115-116.
- 1999 «Ó Fío. Nova ruta sargadelián», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 7 de xaneiro.
- 1999 «Crónicas de Fin de Século. Compostela e os límites da democracia», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 7 de marzo.
- 1999 «De sol a sol. A ruta sargadeliana de Santalla a Cervo», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 12 de xaneiro.
- 1999 «Crónicas Inconformistas de Fin de Século. Lucubrar sobre o futuro para entender algo do presente», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 16 de maio.
- 1999 «Ó Fío. O valor de Sargadelos», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 22 de agosto.
- 1999 «Inconformismo na Fin do Século. O galego e o portugués», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 3 de outubro, p. 18.
- 1999 «Inconformismo na Fin do Século. 1939. Sesenta anos despois», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 11 de outubro, p. 14. (Ilustración de Manuela Mariño).
- 1999 «Inconformismo de Fin do Século. Galiza ten unha historia», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 18 de outubro, p. 14.

- 1999 «Inconformismo no Fin do Século. Galicia, crónica dun destino», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 25 de outubro, p. 14.
- 1999 «O precio das ideas», *La Voz de Galicia, Culturas*, A Coruña, 2 de novembro, p. 8. (Ilustración de Rafael Alberti).
- 1999 «Don Antonio Fraguas e o Museo do Pobo», *La Voz de Galicia, Culturas*, A Coruña, 9 de novembro, pp. 4-5. (Ilustración de Xurxo Lobato).
- 1999 «Inconformismo na Fin do Século. Sobre a cultura galega», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 27 de decembro, p. 14. (Ilustración de Siro).
- 2000 «Inconformismo de Fin do Século. Pedirlle algo ao novo ano», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 3 de xaneiro, p. 14. (Ilustración de Álvaro Valiño).
- 2000 «Castelao e Seoane, vidas paralelas», *La Voz de Galicia, Suplemento Especial. 50 anos despois do pasamento de Castelao 1950-2000*, A Coruña, 9 de xaneiro, p. 36. (ilustración de Castelao e de Ramón Rey Baltar).
- 2000 «Inconformismo de Fin do Século. Seoane, Patiño e Marinhas del Valle», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 17 de xaneiro, p. 12.

2. BIBLIOGRAFÍA SECUNDARIA

- A. V. (1995), «Isaac Díaz Pardo: Somos unha planta fantasma», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 29 de marzo. (Ilustración de C. P.).
- ACEBO, Kari (1992), «Perfiles. Isaac Díaz Pardo: Me he convertido en un inconformista descreído», *El Progreso*, Lugo, 29 de marzo. (Ilustración de Acebo).
- ALONSO MONTERO, Xesús (1991), «Uns cantos riscos para retratar a un home singular», en Vázquez Montero, Xosé Luís *et alii.*, *Isaac Díaz Pardo. Un proxecto socio-cultural para Galicia (catálogo da exposición do Auditorio de Galicia)*, Santiago de Compostela, xaneiro, pp. 67-69.
- ALONSO MONTERO, Xesús (2000), «Retrato de Isaac Díaz Pardo: algunhas notas», en Méndez Fonte, Rosa (coord.), *Isaac Díaz Pardo. Obra cartellística 1936-1999*, A Coruña, Espiral Maior Visual, pp. 17-20.
- ALVARELLOS, Quique (1995), «Infancias en Compostela. Ós quince anos nunha ocasión chameille a Castelao reaccionario», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 10 de xaneiro, p. 40.
- ÁLVAREZ, Eduardo (1991), «Perfiles. Isaac Díaz Pardo, un meteoro entre la empresa y el arte», *El Ideal Gallego*, A Coruña, 7 de abril.
- ANICETO (1978), «Isaac Díaz Pardo: la estructura ancestral como poblado antiguo constituye el valor que tiene Cervo», *El Progreso*, Lugo, 16 de agosto.
- ANÓNIMO (1978), «Díaz Pardo: un pobo que mantivo o idioma non é un pobo atrasado, é un pobo postrado», *El Progreso*, Lugo, 2 de xuño.
- ANÓNIMO (1981), «La cerámica, una industria con porvenir», *El Ideal Gallego*, A Coruña, 29 de marzo, p. 28. (Ilustración de Díaz Pardo).
- ANÓNIMO (1982), «Díaz Pardo presentó una muestra de reproducciones en cerámica de Laxeiro y Virgilio», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 25 de novembro, p. 13.
- ANÓNIMO (1986), «Isaac Díaz Pardo: Ou se restaura a memoria histórica ou se continuará a facer o que se fixo no franquismo, aínda que disfrazado hoxe con palabras galegas», *El Correo Gallego, Correo Cultural*, Santiago de Compostela, 2 de novembro, p. 43.
- ANÓNIMO (1988), «Díaz Pardo recibió ayer de manos del alcalde de la ciudad el nombramiento de Fillo Predilecto de Compostela», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 9 de abril, p. 23.
- ANÓNIMO (1988), «Conferencia de Isaac Díaz Pardo, ayer en el Auditorio de la Caja», *Diario de Pontevedra*, Pontevedra, 10 de xuño, p. 15.

- ANÓNIMO (1988), «Presentadas cuatro publicaciones sobre la prehistoria de Galicia», *Faro de Vigo*, Vigo, 14 de xuño, p. 26.
- ANÓNIMO (1990), «Isaac Díaz Pardo, galardonado con el Premio 'Pedra do destino'», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 19 de maio.
- ANÓNIMO (1990), «Díaz Pardo: Todo el mundo cuenta con algún premio, el mérito es no tenerlo», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 5 de decembro. (Ilustración de C. Quián).
- ANÓNIMO (1990), «Para Isaac Díaz Pardo era casi un mérito no tener premio ningún», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 5 de decembro, p. 35. (Ilustración de C. Gallego).
- ANÓNIMO (1991), «Villares aboga por la racionalidad en la implantación de nuevas titulaciones», *El Progreso*, Lugo, 29 de xaneiro, p. 3. (Ilustración de José M. Vázquez).
- ANÓNIMO (1991), «Medalla de oro para Isaac Díaz Pardo», *Heraldo de Viveiro*, Viveiro, 1 de febreiro.
- ANÓNIMO (1991), «A exposición céntrase no deseño industrial e gráfico, moda, fotografía e arquitectura», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 3 de marzo, p. 70.
- ANÓNIMO (1991), «Díaz Pardo recibe el 'Otero Pedrayo' por sintetizar la cultura con lo social», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 13 de abril.
- ANÓNIMO (1991), «A memoria histórica de Isaac Díaz Pardo pechou o ano 'Alén Nós'», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 28 de xuño, p. 37. (Ilustración de M. Blanco).
- ANÓNIMO (1991), «Isaac Díaz Pardo: A nosa identidade non está nas gaitas nin nas queimadas», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 28 de xuño. (Ilustración de R. Ardá).
- ANÓNIMO (1991), «Villares propondrá la concesión de doctor honoris causa a Díaz Pardo», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 6 de xullo. (Ilustración de C. Gallego).
- ANÓNIMO (1991), «Xente Nosa, Fraga e Isaac Díaz Pardo inaugurarán oficiosamente el auditorio del Ingain», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 4 de setembro. (Ilustración de Fernando Blanco).
- ANÓNIMO (1992), «Isaac Díaz Pardo será investido hoxe doutor honoris causa pola Universidade Compostelá», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 28 de xaneiro. (Ilustración de C. Gallego).
- ANÓNIMO (1992), «Un home moi comprometido coa cultura galega», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 28 de xaneiro, p. 35.
- ANÓNIMO (1992), «La Diputación coruñesa propone a Díaz Pardo para el 'Príncipe de Asturias'», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 29 de febreiro.
- ANÓNIMO (1992), «El pleno apoya Díaz Pardo para el premio Príncipe de Asturias», *El Progreso*, Lugo, 14 de marzo. (Ilustración de Pepe Álvez).
- ANÓNIMO (1992), «Numerosas adhesiones a la propuesta de Díaz Pardo para el 'Príncipe de Asturias'», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 23 de marzo.
- ANÓNIMO (1992), «Do Laboratorio de formas a Sargadelos», *El Correo Gallego, Sociedad*, Santiago de Compostela, 24 de marzo, p. 35.
- ANÓNIMO (1992), «Os intelectuais que paseaban pola súa 'Casa da Tumbona'», *El Correo Gallego, Sociedad*, Santiago de Compostela, 24 de marzo, p. 35.
- ANÓNIMO (1992), «Racional coñecemento do saber», *El Correo Gallego, Sociedad*, Santiago de Compostela, 24 de marzo, p. 35. (Ilustración de C. Gallego).
- ANÓNIMO (1992), «A Deputación Provincial de Lugo apoia a candidatura de Díaz Pardo», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 25 de marzo. (Ilustración de C. Gallego).
- ANÓNIMO (1992), «Díaz Pardo asegura que el Príncipe de Asturias de las Artes está bien concedido 'política e intelectualmente'», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 10 de maio, p. 76.

- ANÓNIMO (1992), «Castelao con sus dibujos no quiso ser artista sino el político que fue», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 20 de maio. (Ilustración de Nacho Santás).
- ANÓNIMO (1992), «Díaz Pardo elixido 'Galego do Ano'», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 1 de agosto, p. 65. (Ilustración de C. Gallego).
- ANÓNIMO (1992), «Isaac Díaz Pardo recibirá el día 23 el galardón de 'Gallego del Año' 1992», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 16 de outubro.
- ANÓNIMO (1992), «Díaz Pardo recibirá hoy el premio 'Gallego del Año 91' instituido por EL CORREO», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 23 de outubro, p. 46. (Ilustración de M. Blanco).
- ANÓNIMO (1995), «Díaz Pardo recibe a Cruz da Orde do Mérito Militar», *O Correo Galego*, Santiago de Compostela, 26 de xaneiro, p. 37; e en *La Voz de Galicia*, A Coruña, 26 de xaneiro.
- ANÓNIMO (1995), «Os intelectuais galegos rexeitan a Cabrera Infante», *O Correo Galego*, Santiago de Compostela, 26 de febreiro.
- ANÓNIMO (1995), «Díaz Pardo: coido que se Alúmina está hoxe na costa débese a Sargadelos», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 10 de maio, p. 30. (Ilustración de Xulio Vilariño).
- ANÓNIMO (1997), «A Fundación da Crítica nomea 'galego egrexio' a Díaz Pardo», *La Voz de Galicia, Sociedade e Cultura*, A Coruña, 26 de abril, p. 3. (Ilustración de Xulio Vilariño).
- ANÓNIMO (1999), «Díaz Pardo, Luis del Olmo y 'Las noticias del guiñol', Premios Fernández Latorre», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 25 de xullo, p. 32.
- ANÓNIMO (1999), «Editor, ceramista e literato», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 25 de xullo, p. 32. (Ilustración de Xurxo Lobato).
- ANÓNIMO (1999), «Escribo de temas que condicionan as nosas vidas», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 25 de xullo, p. 32.
- ANÓNIMO (1999), «Díaz Pardo y Villares expondrán en Ribadeo su visión de Ibáñez», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 3 de decembro.
- AXEITOS, Xosé Luís (2000), «A ética fundacional de Isaac Díaz Pardo. Memoria dun home de acción», en *obra cartelística... (op. cit.)*, pp. 21-26.
- AZCONA, Manuel (1986), «Templando gaitas en la parroquia de Sargadelos», *Cauce 2000*, 17, marzo-abril, pp. 90-92. (Ilustración de Joaquín Fanjul).
- B.P.L. (2000), «Díaz Pardo inaugura una muestra que recoge gran parte de su obra cartelística», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 5 de febreiro, p. 82. (Ilustración de César Quián).
- BALTAR, Antonio (1957), «Isaac Díaz», *Galicia Emigrante*, Bos Aires, outubro-novembro, pp. 25-26. (Ed. facsimilar, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 1994. Ilustración de Díaz Pardo).
- BLASCO PASTOR, Arcadio (1991), «Isaac Díaz Pardo semblanza comprometida», en *catálogo da exposición... (op. cit.)*, pp. 103-104.
- BOUZA, Fermín (2000), «Os carteis, símbolo e síntese: a obra de Isaac Díaz Pardo», en *obra cartelística... (op. cit.)*, pp. 27-31.
- CALVIÑO, Xaime (1991), «Isaac Díaz Pardo: A sociedade de consumo é unha trampa histórica para a xuventude», *El Progreso*, Lugo, 30 de xuño, p. 24. (Ilustración de Aep).
- CALVIÑO, Xaime (1997), «Díaz Pardo, a memoria de Galicia», *Faro de Vigo*, Vigo, 15 de marzo, pp. 1-3. (Ilustración de Javier Aguilera).
- CARBALLA, Xan (1992), «Isaac Díaz Pardo: Alonso Rios e Suárez Picallo foron enviados á Galiza polos nacionalistas da federación de Sociedades Galegas», *Cadernos a Nosa Terra de pensamento e cultura*, 3, Santiago de Compostela, pp. 17-18.

- CARBALLO FERNÁNDEZ, Evelia Isabel (1992), «Isaac Díaz Pardo: imos deixar tal cantidade de lixo que o mundo se vai desfacer», *Natureza Galega*, 6, Santiago de Compostela, pp. 35-36.
- CASAL, Hodie (1997), «A cerámica de Sargadelos, símbolo de identidade da cultura galega», *O Correo Galego*, Santiago de Compostela, 24 de agosto, p. 11. (Ilustración de Pardellas).
- CASTELO, Teresa (1981), «Díaz Pardo: La cerámica popular dejó de cumplir su función, hoy se va a ella por motivos nostálgicos», *El Progreso*, Lugo, 14 de setembro.
- CASTRO, J. L. (1986), «Sargadelos», *Cauce 2000*, 17, marzo-abril, p. 92.
- CENTENO, Jesús Luis (1988), «Isaac Díaz Pardo, un empresario entre utopía y pragmatismo», *Economía Gallega (Revista de Información Económica)*, 0, La Coruña, marzo, pp. 16-18.
- CIBREIRO, Alberte (1987), «Isaac Díaz Pardo, un ilustrado no século XX: Castela, si poidera, escaparía do Panteón dos Galegos Ilustres», *El Progreso*, Lugo, 23 de marzo, p. 23; e en, *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, A Coruña, 23 de marzo, p. 8.
- CORBELLE, Sabela (1995), «Sección Gente: 'Entrevista y no vista'. Isaac Díaz Pardo: O meu deporte favorito é piropear ás mulleres», *El Progreso*, Lugo, 15 de outubro. (Ilustracións do Álbum fotográfico de Isaac Díaz Pardo).
- COUSELO, J. M. (1995), «Poio do Alén. A crónica de Díaz Pardo», *O Correo Galego*, Santiago de Compostela, 2 de agosto, p. 6.
- DÍAZ, Xosé (1991), «As industrias da memoria», en *catálogo da exposición... (op. cit.)*, pp. 87-90.
- DÍAZ ARIAS, Camilo (1991), «Isaac en América. As razóns dun exilio voluntario», en *catálogo da exposición... (op. cit.)*, pp. 95-98.
- DÍAZ-FIERROS VIQUEIRA, Francisco (1991), «Isaac en América. As razóns dun exilio voluntario», en *catálogo da exposición... (op. cit.)*, pp. 99-101.
- DURÁN, José Antonio (1991), «La imagen de Camilo Díaz Baliño, el padre», en *catálogo da exposición... (op. cit.)*, pp. 55-58.
- ESCRIGAS, C. (1998), «Díaz Pardo avoga pola conservación das pedras e da historia de Compostela», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 3 de agosto, p. 38.
- ESTÉVEZ, Eduardo (1995), «Editores (e VII). Díaz Pardo: Todo segue igual», *O Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 5 de setembro. (Ilustración de Pardellas).
- EVANGELISTA, Susana (1996), «Esa boca es suya. Isaac Díaz Pardo: O actual é un galeguismo interesado nos beneficios da autonomía», *El Mundo*, Madrid, 18 de agosto, p. 7. (Ilustración de Óscar Amestoy).
- FERNÁN VELLO, Miguel Anxo (1992), «Frases del día. Isaac Díaz Pardo, un brechtiano na Universidade», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 6 de febreiro.
- FERNÁNDEZ DEL RIEGO, Francisco (1991), «A empresa cultural e os amigos do seu promotor», en *catálogo da exposición... (op. cit.)*, pp. 55-58.
- FERNÁNDEZ MARTÍNEZ, Luciano (1994), «O romance de cego O Marqués de Sargadelos de Isaac Díaz Pardo», en Rodríguez Fer, Claudio (ed.), *Comentario de textos populares e de masas*, Vigo, Edicións Xerais de Galicia, pp. 79-116.
- FERNÁNDEZ, Carlos (2000), «Isaac Díaz Pardo: Siempre pensando qué hacer por Galicia», *La Voz de Galicia*, 4 de xaneiro, p. 5.
- FERNÁNDEZ-ALBALAT LOIS, Andrés (1991), «Isaac Díaz Pardo», en *catálogo da exposición... (op. cit.)*, pp. 69-71.
- G. REIGOSA, Carlos (1996), «Teatro del mundo. Isaac Díaz Pardo», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 22 de setembro. (Ilustración de Freixanes).

- GALLEGO JARRETO, J. M. (1991), «As arquitecturas de Isaac Díaz Pardo», en *catálogo da exposición...* (op. cit.), pp. 77-78.
- GARCÍA, Xosé Luís (1992), «Firma invitada. Doutor honoris causa», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 28 de febreiro. (Ilustración de X. F.).
- GARCÍA, Yolanda (1992), «Isaac Díaz Pardo: o compromiso está con Galicia», *La Voz de Galicia, Especial Marqués de Sargadelos*, A Coruña, 22 de outubro. (Ilustración de X. F.).
- GARCÍA BAYÓN, C. (1993), «Personajes de vacaciones. Isaac Díaz Pardo: Soy un Rodríguez de secano», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 11 de agosto, p. 23. (Ilustración de Xoán A. Soler).
- GARCÍA IGLESIAS, José Manuel (1996), «Grandío e Díaz Pardo», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 4 de setembro, p. 3.
- GIRALT-MIRACLE, Daniel (1991), «Isaac Díaz Pardo, 'la praxis' como arte», en *catálogo da exposición...* (op. cit.), pp. 73-76.
- GONZÁLEZ GARCÉS, Miguel (1974), «Díaz Pardo, Isaac», en Cañada, Silverio (ed.), *Gran Enciclopedia Gallega*, t. 9, Gijón-Santiago de Compostela, pp. 82-85.
- HORTAS, Pedro (1995), «Galicia en profundidad. Díaz Pardo: La política es oportunista», *La Región*, Ourense, 25 de xuño, pp. 36-37.
- INZA, Carlos (1994), «Sargadelos, o cerne da cultura», *O Correo Galego*, Santiago de Compostela, 9 de xullo, p. 11. (Ilustración de M. B.).
- IRIMIA, Roberto e FORJÁN, Juan Francisco (1992), «A América do exilio: conversando con Isaac Díaz Pardo», *Correo de América*, 2, febreiro, pp. 2-3. (Ilustracións de Díaz Pardo).
- KAISER, Ada (1991), «El compromiso del arte: Isaac Díaz Pardo, ceramista y 'templagaitas'», *Eco (Revista del Arco Atlántico)*, 3, Santiago de Compostela, pp. 83-86.
- LEYVA, Antonio (1991), «A pedra do destino», *Crónica 3*, febreiro, p. 39. (Ilustracións de Isaac Díaz Pardo).
- LÓPEZ DOMÍNGUEZ, Xan (1991), «Isaac Díaz Pardo. Obra gráfica. Carteis e ilustracións», en *obra cartelística...* (op. cit.), pp. 33-37.
- LORENZO, Javier (1992), «Un 'rapaciño' chamado Isaac», *El Correo Gallego, Edición Siete*, Santiago de Compostela, 25 de outubro, p. 13. (Ilustración de Fausto).
- M. G. (1992), «Inaugurada la muestra sobre la vida creativa y social de Isaac Díaz Pardo», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 16 de xaneiro, p. 38. (Ilustración de Víctor Echave).
- M. M. (1991), «Un 'templagaitas' honoris causa», *El Correo Gallego, Sociedad*, Santiago de Compostela, 14 de xullo, p. 65. (Ilustración de C. Gallego).
- M. R. (1997), «Díaz Pardo defende a recuperación da memoria histórica de Galicia», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 1 de setembro. (Ilustración de M. Villar).
- M. VIEJO (1994), «Isaac Díaz Pardo cre que o futuro de Sargadelos pasa por unha fundación», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 8 de agosto. (Ilustración de Novoa).
- MAIRA, Ángeles (1995), «Díaz Pardo: ¿Autonomía? Por unha banda, xa ve e pola outra, ¿que quiere que lle diga?», *El Progreso*, Lugo, 25 de xullo, pp. 36-37.
- MALLO, Albino (1991), «Isaac Díaz Pardo, soñador para un pueblo: Galicia», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 23 de xuño, p. 72. (Ilustración de Isaac Díaz Pardo).
- MANUEL MARÍA (1991), «Isaac Díaz Pardo, o creador total», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 27 de xaneiro. (Ilustración de Isaac Díaz Pardo).
- MARIÑO, Luís (1991), «Isaac Díaz Pardo, editor», en *catálogo da exposición...* (op. cit.), pp. 79-80.
- MARISA, M. (1993), «Trasalba foi o escenario dun grande homenaxe a Díaz Pardo», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 28 de xuño. (Ilustracións de Rosa Veiga).

- MARTÍN, José Manuel (1993), «Isaac Díaz Pardo: evolucionar na tradición», en Perozo, Xosé A. (dir.), *Voces en Compostela*, Santiago de Compostela, Consorcio da Cidade, pp. 127-129.
- MARTÍNEZ, Jesús (1996), «Isaac Díaz Pardo: A arte galega tivo un grande compromiso coa autonomía», *El Progreso, Suplemento Día de Galicia*, Lugo, 25 de xullo, p. 6.
- MARTÍNEZ, Luisa (1993), «Isaac Díaz Pardo: luchando constantemente contra la desmemoriación», *Cuadernos del Camino de Santiago*, 4, Madrid, pp. 7-9.
- MARTÍNEZ, M. (1993), «A fundación Otero Pedrayo dá o premio Trasalba a Díaz Pardo», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 25 de abril, p. 63. (Ilustración de C. Gallego).
- MARTÍNEZ, Silvana (1995), «Pegadas de hoxe. Isaac Díaz Pardo: Son un soberbio disfrazado de modesto», *O Correo Galego*, Santiago de Compostela, 22 de outubro.
- MÉNDEZ FONTE, Rosa (2000), «Díaz Pardo. Carteis», en *obra cartelística... (op. cit.)*, pp. 11-15.
- OTERO, Eloísa (1989), «Isaac Díaz Pardo: Galicia pode ser todo o que se queira», *El Progreso*, Lugo, 19 de marzo, p. 19.
- PARADA, Carmen (1992), «Díaz Pardo, testimonio fijado en el tiempo», *La Voz de Galicia, Cultura*, A Coruña, 23 de xaneiro. (Ilustracións de Benito e de Isaac Díaz Pardo).
- PAZ-ANDRADE, Alfonso (1991), «Un galego como hai poucos», en *catálogo da exposición... (op. cit.)*, pp. 91-93.
- PORTO, Xoanma (1997), «Os filósofos cren que o paro acabaría coa Terceira Revolución Industrial», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 5 de abril, p. 13.
- PUIALTO, Pedro (1993), «Isaac Díaz Pardo: conservador-libertario, descreído e inconformista», *El Correo Gallego*, Santiago de Compostela, 25 de xullo.
- R. RUIBAL, Euloxio (2000), «Díaz Pardo, dramaturgo. Traxedias renovadas para un tempo de desesperanza», en *obra cartelística... (op. cit.)*, pp. 39-47.
- RIELO LAMELA, Pedro (1996), «Facendo cacharriños», *O Correo Galego, Lecer*, Santiago de Compostela, 25 de febreiro, pp. 5-7. (Ilustracións de Pardellas e de Correo).
- RIVAS, Manuel (1991), «Os zapatos de Isaac», en *catálogo da exposición... (op. cit.)*, pp. 109-110.
- RIVAS, Manuel (1995), «Isaac Díaz Pardo», en Lobato, Xurxo (coord.), *Galegos na escaleira*, A Coruña, Fundación Caixa Galicia, p. 46.
- RODRÍGUEZ FER, Claudio (1998), «Carteis de cego», *La Voz de Galicia, Cultura*, A Coruña, 1 de setembro, pp. 1-2. (Ilustracións de Isaac Díaz Pardo).
- RODRÍGUEZ, Maite (1997), «Isaac Díaz Pardo, premio 'Celanova, Casa dos Poetas'», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 28 de maio.
- ROMERO DE TORRES, Carmen (1988), «Las mujeres mandan más que los hombres y son más inteligentes», *El Correo Gallego, Galicia Fin de Semana-Ocio*, Santiago de Compostela, 9 de xuño.
- ROMERO, Santiago e PEREIRO, X. M. (1992), «El último mohicano», *La Voz de Galicia, Sociedad*, A Coruña, 16 de febreiro. (Ilustracións de Xurxo Lobato).
- ROMERO, Santiago e PEREIRO, X. M. (1993), «¿Que din os rumorosos?», *La Voz de Galicia, Sociedad*, A Coruña, 25 de xullo, pp. 1-2. (parladoiro ou tertulia protagonizada por Manuel Beiras, Fernández del Riego, Pousa Antelo, Díaz Pardo e Antonio Fraguas con ilustracións de Xurxo Lobato).
- RÚA, Manuel P. e ROMERO, Daniel (1995), «Isaac Díaz Pardo, pronunciando un discurso que ninguén entende», *Galicia, sociedad limitada*, Vigo, Edicións Xerais de Galicia, pp. 97-134.

- RUIDO, María (2000), «Isaac Díaz Pardo e a pintura ou a radicalidade do abandono da Academia», en *obra cartelística...* (*op. cit.*), pp. 49-59.
- SALVAT i FERRÉ, Ricard (1991), «Aproximación a Isaac Díaz Pardo», en *catálogo da exposición...* (*op. cit.*), pp. 63-66.
- SANDE, Miguel (1995), «Vintecinco anos de Sargadelos», *La Voz de Galicia, Cultura*, A Coruña, 11 de maio, pp. 1-4. (Ilustracións de Xulio Vilariño e de Xosé Castro).
- SEOANE, Luís (1956), «Las porcelanas de Isaac Díaz Pardo», *Galicia Emigrante*, 17, Bos Aires, xaneiro, pp. 13-15. (Ed. facsimilar, Sada-A Coruña, Edicións do Castro, 1994).
- SEOANE, Xavier (1991), «Isaac Díaz Pardo: un proxecto socio-cultural para Galicia», en *catálogo da exposición...* (*op. cit.*), pp. 13-45.
- SEOANE, Xavier (1991), «Vida e obra: esquema cronolóxico», en *catálogo da exposición...* (*op. cit.*), pp. 13-45.
- SOBRINO MANZANARES, María Luisa (1991), «Isaac Díaz Pardo: pintura e ideoloxía», en *catálogo da exposición...* (*op. cit.*), pp. 81-86.
- SOTELO BLANCO, Olegario (1983), «Isaac Díaz Pardo», en *88 gallegos. Una tierra a través de sus gentes*, vol. II, Barcelona, Sotelo Blanco, pp. 115-122. (Ilustración de Díaz Pardo).
- TRILLO, X. (1996), «Díaz Pardo aposta por un encaixe de Camariñas evolucionado», *O Correo Galego, El Correo del Encaje*, Santiago de Compostela, 3 de abril, p. 35.
- UREÑA, A. (1992), «Isaac Díaz Pardo: o compromiso por recupera-la memoria histórica e o ser de Galicia», *El Correo Gallego, Sociedad*, Santiago de Compostela, 29 de xaneiro. (Ilustración de M. Blanco).
- VARELA, Andrés (1991), «Aspectos básicos da personalidade de Díaz Pardo vista por un 'diazpardiano'», en *catálogo da exposición...* (*op. cit.*), pp. 105-107.
- VARELA, Rodrigo (1995), «Isaac Díaz Pardo: La sociedad de consumo acabará mal», *La Voz de Galicia*, A Coruña, 21 de febreiro, p. 24. (Ilustración de X. A. Soler).
- VÁZQUEZ POZO, Gonzalo (1995), «Entrevista a Isaac Díaz Pardo», *Eco (Revista del Arco Atlántico)*, 50, Santiago de Compostela, xullo. (Ilustracións de Marta Capote).
- VÁZQUEZ POZO, Gonzalo (1996), «La Galicia que soñó Isaac Díaz Pardo», *Galicia*, 670, Buenos Aires, setembro, pp. 56-59.
- VILA GARCÍA, Roberto e FERNÁNDEZ LÓPEZ, Luís (1996), «Díaz Pardo: A experiencia histórica é a que nos vai a Gobernar», *Don Camilo*, 11, Quiroga-Lugo, agosto, pp. 9-12.